

נשים חרדיות בחזית התעסוקה: נתונים, מגמות ואתגרים

שלומית שהינו-קסלר, יהודית מילצקי
יד' אדר א' תשע"ו, 23 בפברואר 2016

המכון החרדי למחקרי מדיניות

- גוף מקצועי, פנים חרדי וא-פוליטי, שנוסד בשנת תשע"ד (2014)
- הוקם ביוזמת אליהו פלאי מו"ל קבוצת משפחה ויזם חברתי ובשיתוף גורמים פילנתרופיים שונים
- מטרת המכון: להשמיע את קולו של הציבור החרדי בתהליכי קביעת המדיניות בישראל
- ייחודיות המכון: גוף פנים חרדי המתרגם את ידע, המומחיות והנסיון של אנשי עשייה מתוך החברה החרדית לשפת המחקר והמדיניות

שיעור המועסקים במגזר החרדי בני 25-64, השוואה בין השנים 2002, 2008 ו-2014

(מקור: נתוני הסקר החברתי, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
עיבוד: המכון החרדי למחקרי מדיניות)

ע"פ נתוני סקר כוח אדם
אחוז הנשים החרדיות
המועסקות עמד בשנת
2014 על 71%, ובשנת
2015 על 73%

התפלגות תעסוקת נשים לפי ענף כלכלי ורמת דתיות, 2014

מקור: נתוני הסקר החברתי, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
עיבוד: המכון החרדי למחקרי מדיניות

ההיבט הסוציולוגי-תרבותי של תעסוקת נשים חרדיות

האישה לוקחת את תפקיד המפרנסת הראשית (חברת הלומדים)

אתגרים:

- תפקיד האישה בבית ובמשפחה
- הפרדה בין נשים לגברים במקום העבודה
- מגבלות על השכלה והאקדמיזציה

הסיפור ההיסטורי של תעסוקת נשים

שנות ה-50 עד סוף שנות ה-90

נשים מפרנסות עיקריות בתחומי חינוך והוראה בתוך הקהילה

1997 - 2010

התגוונות מקצועית בקרב הנשים ויציאה לעבודה מחוץ לקהילה

2010

החלטת ממשלה על יעדים לתעסוקת חרדים

המצב כיום

נדרשת מדיניות תעסוקה מכוונת נשים

כניסת נשים חרדיות להיי-טק, ראשית שנות ה-2000

- **נשים חרדיות:** חיפוש אחר ענפים מקצועיים חדשים
- **תעשיית ההיי-טק:** ביקוש לעובדים לאור התפתחות גדולה בתעשייה
- **יזמים חרדיים:** חיפוש אפיקי תמיכה באוכלוסייה החרדית
- **גורמים ממשלתיים:** זיהוי הזדמנות לקידום תעסוקה בחברה החרדית

ענף ההייטק כהזדמנות חדשה לנשים חרדיות

הזדמנויות לקבוצה שמרנית:

- לא מחייב השכלה אקדמית (הכשרה מקצועית, הכשרה פנים מפעלית)
- התאמה מסויימת לצרכי המשפחה
- אפשרות להפרדה מגדרית

הכשרה מקצועית ולא אקדמית, העסקה במתחמים נפרדים

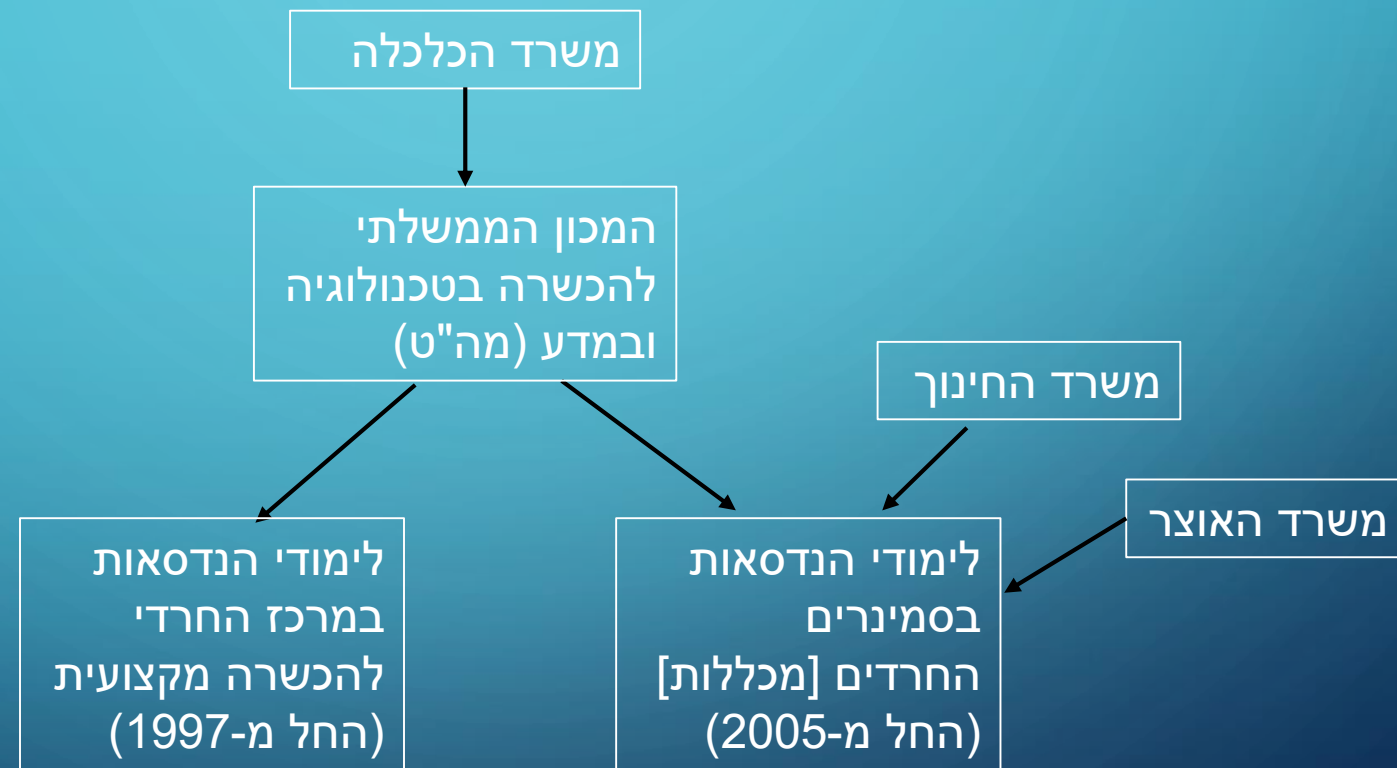

הזדמנויות לקבוצה משתלבת:

- תחום אקדמי נחשב ומבוקש
 - אפשרות לשכר גבוה יחסית בסביבת עבודה מעורבת
- השכלה אקדמית, שילוב במקום עבודה חילוני

שחקנים בשדה ההכשרה המקצועית (הנדסאות ללא תואר אקדמי)

נתונים אודות מוסדות הכשרה בפיקוח מה"ט

• בין 1997 ל- 2010 כ-12,313 סטודנטיות חרדיות (חדשות האגף להכשרה מקצועית, אוגוסט 2010)

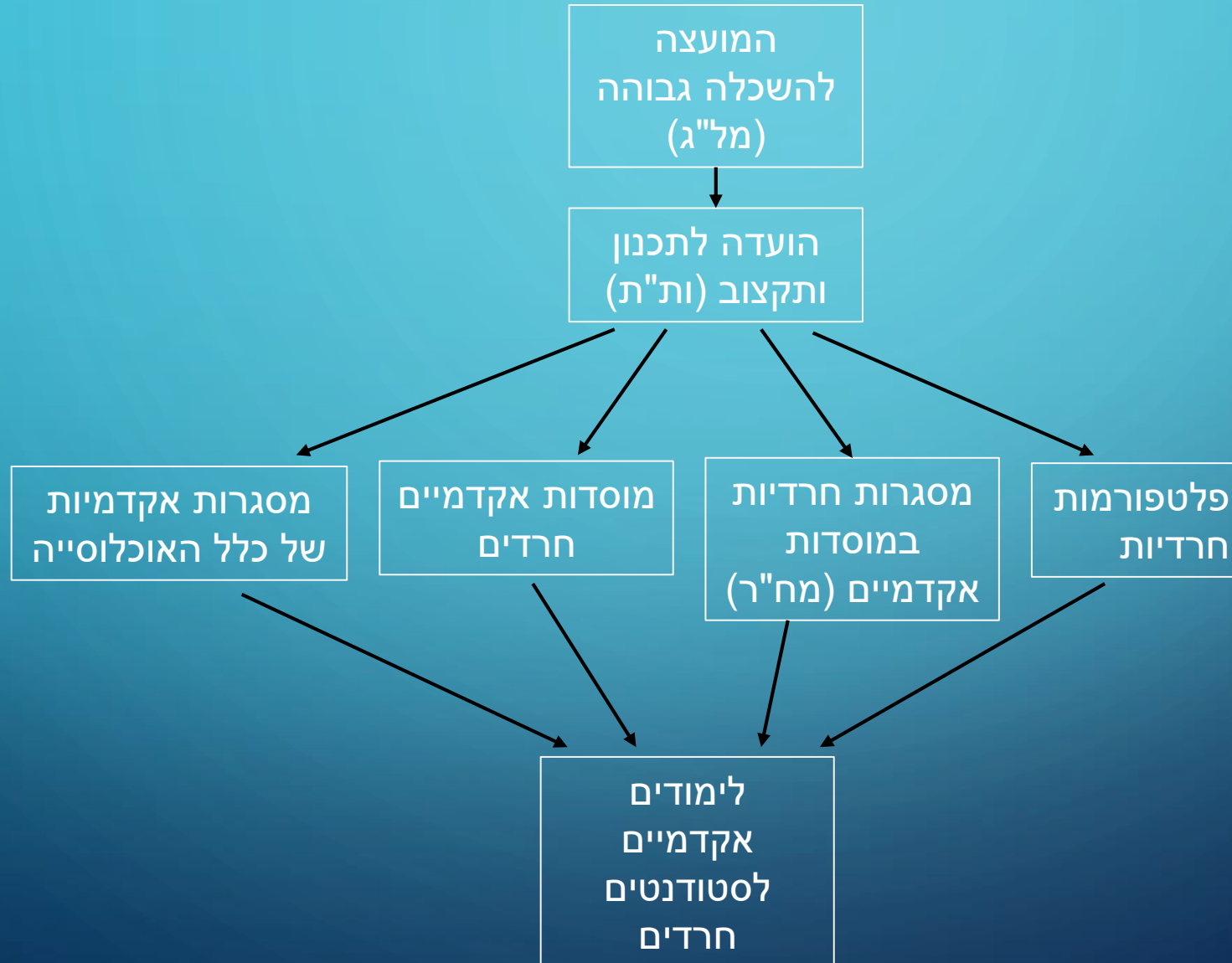
• 2010 - כ-1,800 סטודנטיות ותלמידות סמינר (חדשות האגף להכשרה מקצועית, אוגוסט 2010)

• 2013 - כ-1,957 (מתוכן 1,290 הנדסת תוכנה) (מרכז המחקר והמידע של הכנסת, יוני 2014)

• 2010 - מסלולי הנדסאות ב-9 סמינרים (הכשרה חלופית בסמינרים לנשים במגזר החרדי, גולדפרב, 2011)

• 2015 - מסלולי הנדסאות בכ-20 סמינרים (ע"פ אתר מה"ט, ינואר 2016)

שחקנים בשדה ההשכלה האקדמית

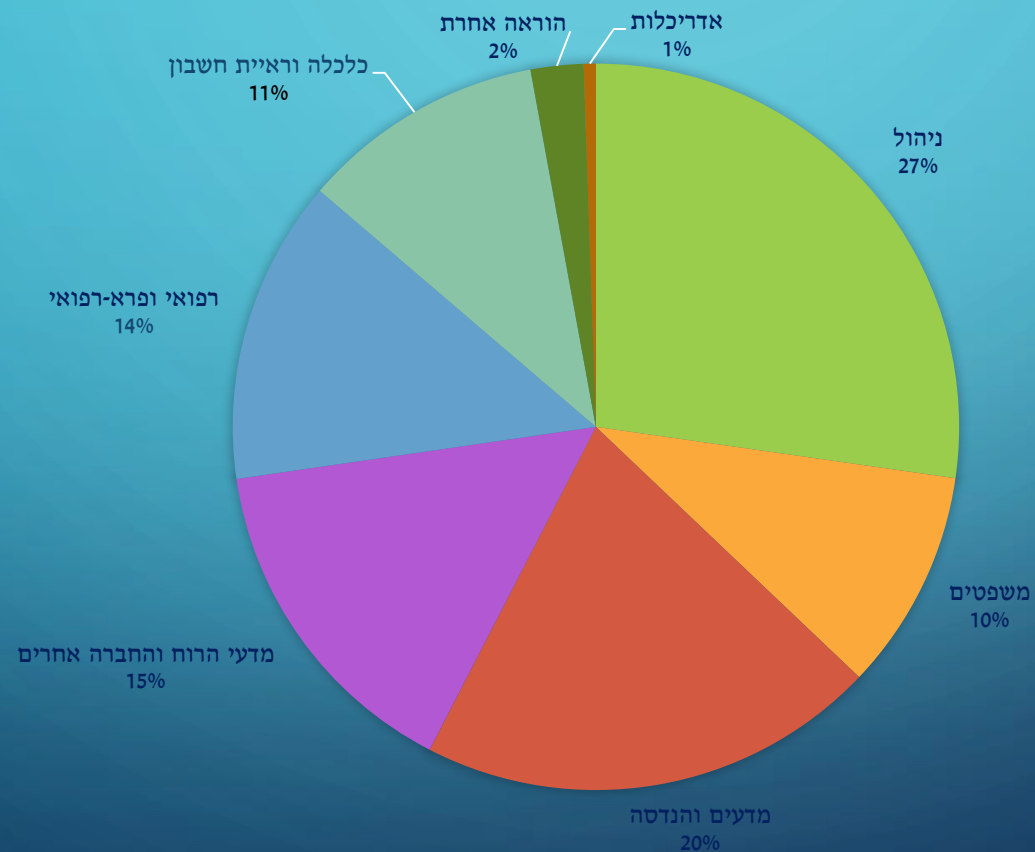
נתונים אודות סטודנטיות במוסדות להשכלה גבוהה

- בשנת הלימודים תשע"ד למדו כ-8,000 סטודנטים חרדים באקדמיה הישראלית, מתוכם **4,500 נשים** (בין מח"ר להיום, זטקובצקי וגל, 2015)

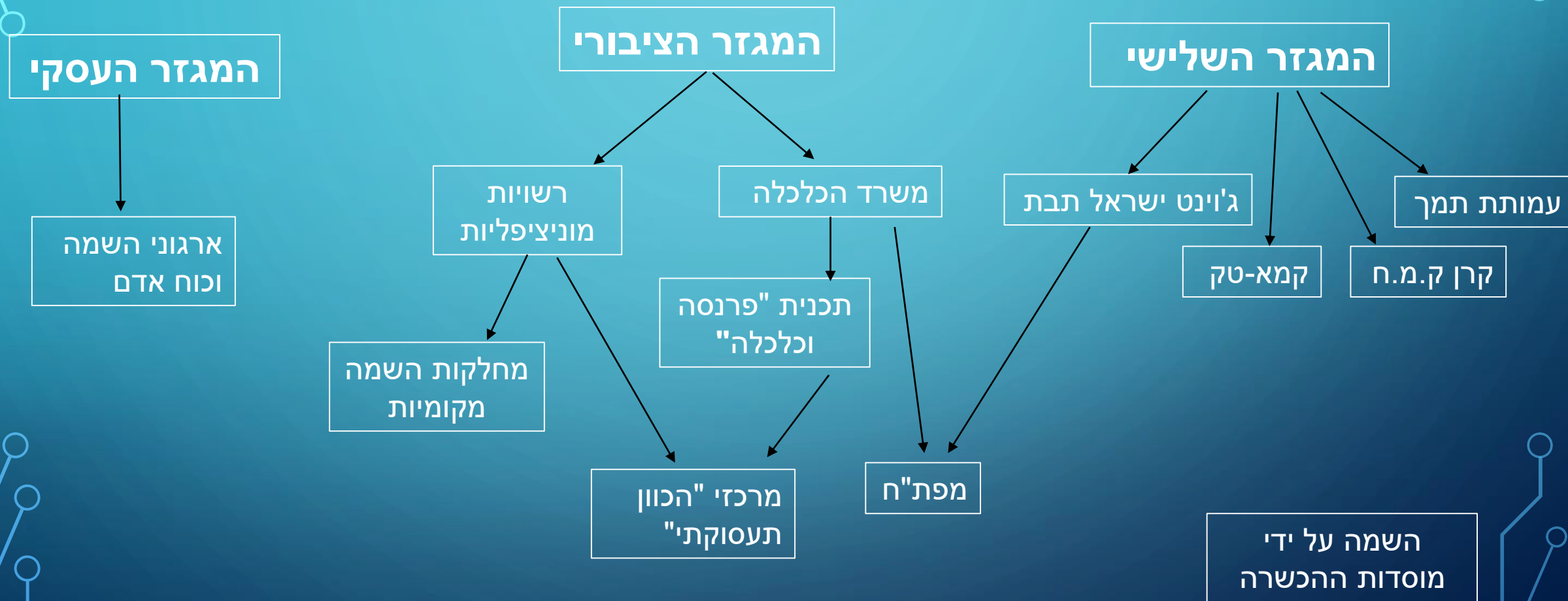
- כ-300 חרדים בשנה מסיימים לימודים טכנולוגיים ברמת תואר ראשון (הנדסה, מדעי המחשב או מדעים מדויקים). כ-200 מהבוגרים **הינן נשים** (מודל לשילוב חרדים בהיי-טק, זק, 2013)

נשים חרדיות בהיי-טק מוסדות ההכשרה אקדמיה – מה הן לומדות?

חלוקת הסטודנטיות החרדיות לפי מסלול, תשע"ד
(לא כולל מכינות)
(בין מח"ר להיום, 2015)

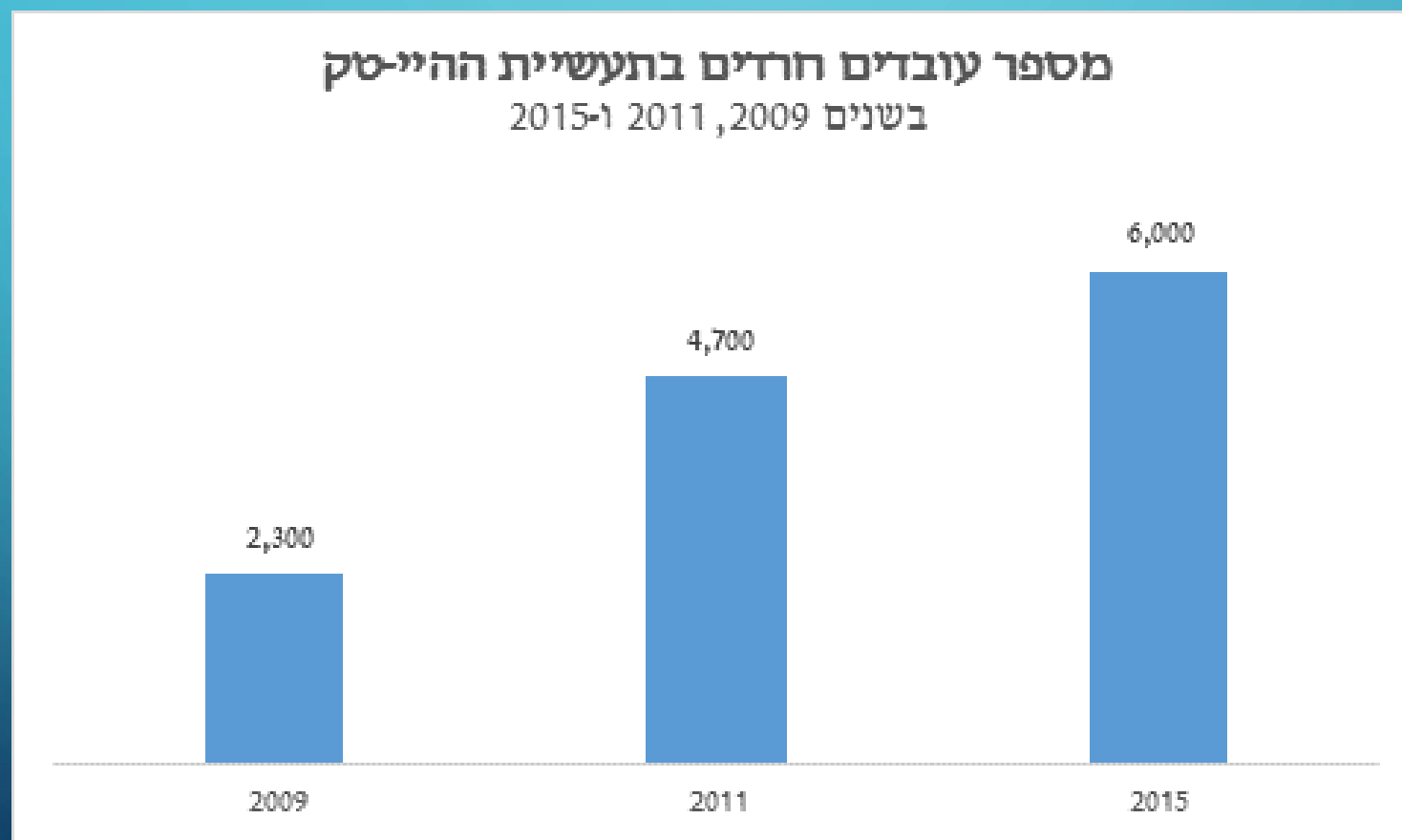
שחקנים בשדה ההשמה הטכנולוגית

נתונים מספריים על מועסקות בענפי היי-טק

מתוך כ-300,000 עובדים כיום בענף ההיי-טק בישראל, כ-6,000 הם חרדים (כ-2%).
4000 מתוכם הן נשים (ע"פ הערכות של גוון צרויה, חוקרת באוניברסיטת בן גוריון)

נתוני 2009
ו-2011
מתוך מסמך
של מרכז
המחקר
והמידע של
הכנסת, יוני
2014

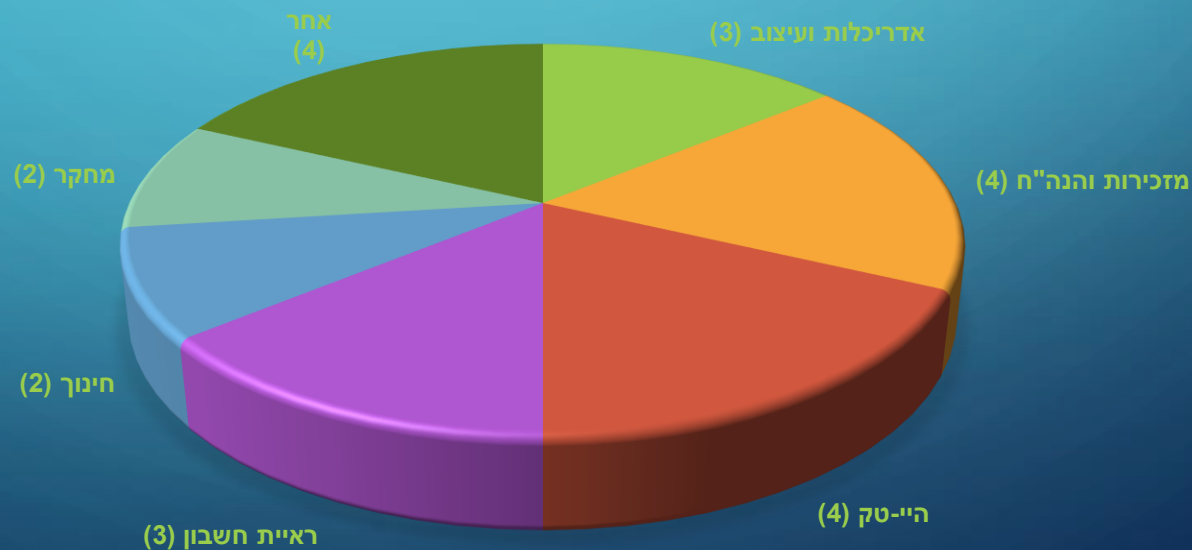
סיכום

- בעשור האחרון נשים יותר ויותר חרדיות משתלבות בשוק התעסוקה הכללי, יוצאות להשכלה אקדמית, ומשתלבות בענפים חדשים ומובילים
- תחום תעסוקת הנשים החרדיות דורש מחקר מעמיק יותר המקיף את התוכניות והשחקנים השונים בשדה
- יש להמשיך ולחזק את תחום מדיניות התעסוקה לנשים חרדיות

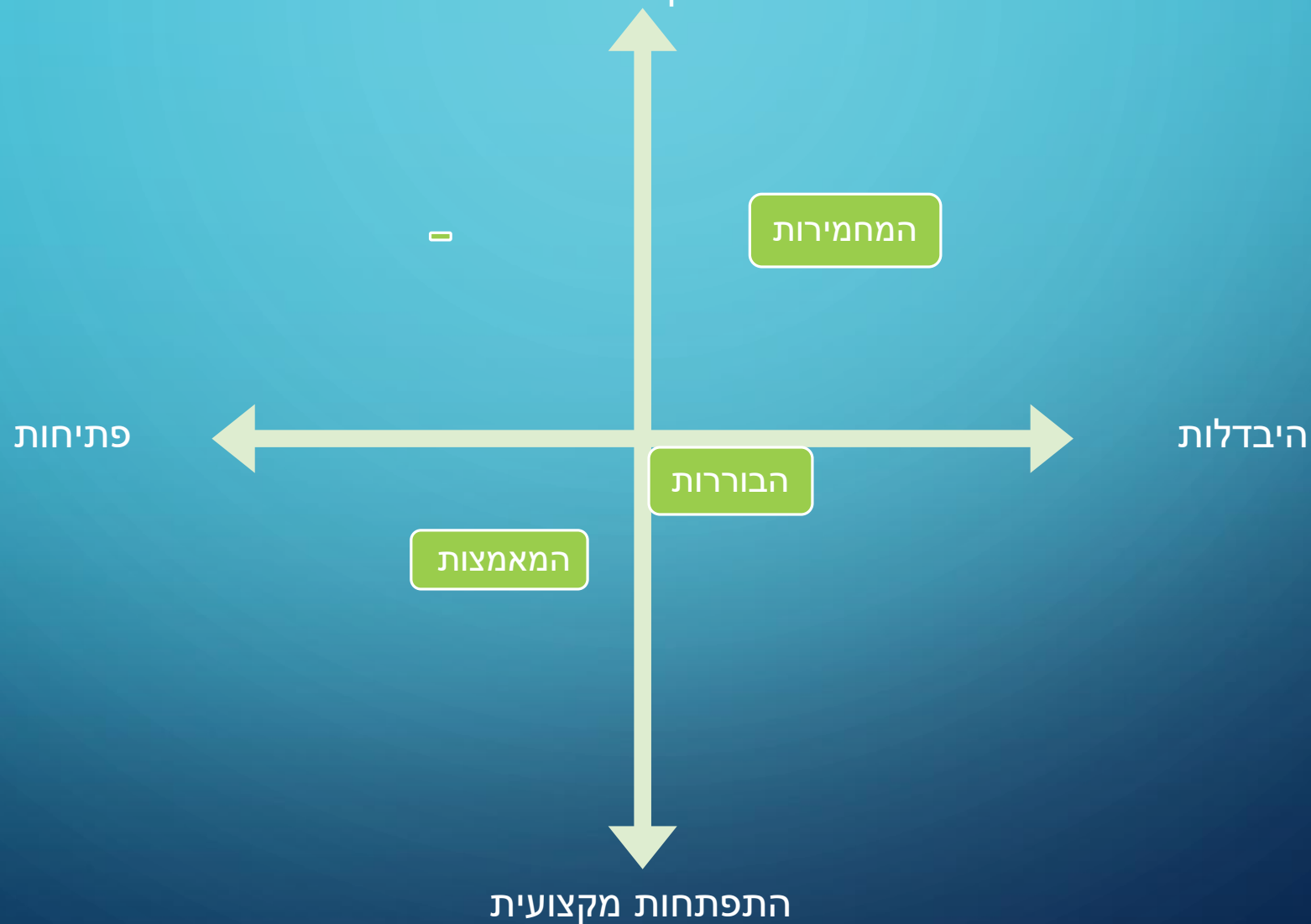
נשים חרדיות בסביבת עבודה הטרוגנית (מילצקי, טרם פורסם)

- מחקר איכותני שנערך בקרב 22 נשים חרדיות, בגיל ממוצע של 30.
- המחקר כלל ראיונות חצי-פתוחים שנערכו בתחילת שנת 2015.

התפלגות משתתפות המחקר לפי שיוך תעסוקתי

עובדות חרדיות בשוק ההי-טק הישראלי (גלבוץ, 2014) נאמנות קהילתית

חוויית עבודה טובה והשפעה הדדית חיובית

- הנשים החרדיות מדווחות על **תחושת קבלה** מצד המעסיק ומקום העבודה תוך **היענות לצרכיהן**
- חלקן מתארות את עובדת היותן חרדיות במקום עבודה חילוני במונחים של **שליחות: לאפשר לאנשים חילונים לראשונה להכיר את העולם החרדי**
- החשיפה מגלה להן את עושר הקיום ההטרוגני. הן מגלות נכונות לזהות **היבטים חיוביים בעולם החילוני: לא מקום שלילי, מסוכן ומפחיד, אלא גם מאפשר ומחזיק בערכים חיוביים**

אתגרים מרכזיים ואסטרטגיות התמודדות

• אתגרים:

- הפרדה מגדרית וצניעות
- התנהלות חברתית במקום העבודה
- שימוש באינטרנט ובטכנולוגיות תקשורת מודרניות

• אסטרטגיות:

- הצבת גבולות
- התאמה אישית שלהם
- הישמרות
- הבלגה
- הנשים מנסות למצוא את מקומן בתוך מרחב הגבולות המוסכמים והן **מצמצמות או מרחיבות אותם** על פי הבנתן את הסיטואציה

גורמי סיוע ותמיכה המובילים להצלחה

• בסביבת העבודה:

- חשיבות גיל הכניסה – נישואין, התבגרות זהותית וניסיון חיים מסייעים בהתמודדות עם האתגרים
- נוכחות חרדית לא בלעדית בסביבה ההטרוגנית – סולידריות ואזור נוחות, כמו גם גורם מולו הן מקיימות פיקוח עצמי

• בסביבה הביתית:

- הבעל ממלא את התפקיד של מתן פרספקטיבה חברתית אך גם הלכתית
- הרב ממלא תפקיד משני והלכתי בלבד
- המשפחה המורחבת בעלת תפקיד שולי

השפעות סביבת העבודה

- **על העצמי:** פתיחות בדעות לצד חיזוק והעמקת הזהות החרדית (בקרב רוב הנשים), קושי זהותי וחווית זרות (מיעוט)
- **על היחידה הזוגית:** חשיפה לערכים חברתיים כגון הישגיות והצלחה המשפיעות גם על בן הזוג
- **על התא המשפחתי:** השפעה זניחה. חיי המשפחה וגידול ילדים ערך עליון שאינו ניתן לערעור. מתחדדת חשיבות הגבלה של חשיפת הילדים לטכנולוגיות חדשות.

לסיכום

הנשים החרדיות:

- מגלות שביעות רצון גבוהה, נאמנות ואפקטיביות במקום העבודה
- נתקלות באתגרים קונקרטיים וזהותיים בסביבת העבודה ההטרוגנית
- אך מדגימות הסתגלות גבוהה לדרישות המעסיק ומקום העבודה, כאשר ישנה נכונות של שני הצדדים להתאמות הנדרשות
- מפתחות גמישות ושימוש באסטרטגיות מושכלות לניהול המתחים בין תביעות מקום העבודה לנורמות וציפיות של הקהילה החרדית